

บทคัดย่อ

โครงการบูรณาการความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการสร้างความมั่นคงทางอาหารและอาหารปลอดภัย จังหวัดกาฬสินธุ์ **มีวัตถุประสงค์เพื่อ** 1) เพื่อพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของความมั่นคงทางอาหารและอาหารปลอดภัยของชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ 2) เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลข่าวสารสถานการณ์ความมั่นคงทางอาหารและอาหารปลอดภัยของชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ 3) เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างกลไกและกระบวนการความร่วมมือการสร้างความมั่นคงทางอาหารและอาหารปลอดภัยในระดับชุมชน ตำบล และจังหวัด 4) เพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้ในการขยายผลและยกระดับการพัฒนาความมั่นคงทางอาหารและอาหารปลอดภัยในแต่ละระดับ 5) เพื่อประเมินผลการเปลี่ยนแปลง และประสิทธิผลการพัฒนาการสร้างความมั่นคงทางอาหารและอาหารปลอดภัย **พื้นที่ดำเนินการ** แบ่งเป็น พื้นที่ทั่วไป บูรณาการความร่วมมือกับโครงการคนดี สุขภาพ รายได้ดี จำนวน 18 อำเภอ 135 ตำบล พื้นที่กลุ่มตัวอย่าง 23 ตำบล และศูนย์เรียนรู้ 6 แห่ง ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็น ภาคส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชน ราษฎรชาวบ้าน ผู้ถ่ายทอดความรู้จากศูนย์เรียนรู้ ผู้บริหารเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน เกษตรกร ในจังหวัดกาฬสินธุ์ รวม จำนวน 1,646 คน กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง จากผู้เกี่ยวข้องกับโครงการในแต่ละระดับและที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ เครื่องมือเป็นสอบถาม แบบสัมภาษณ์ สทนากลุ่ม ระยะเวลา ดำเนินการตั้งแต่ เดือน มีนาคม 2555 ถึง ตุลาคม 2556

ผลการศึกษามีดังนี้

1.การพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของความมั่นคงทางอาหารและอาหารปลอดภัยของชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์โดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดองค์ประกอบและตัวชี้วัดความมั่นคงทางอาหารและอาหารปลอดภัยของจังหวัดกาฬสินธุ์ ในระยะเริ่มโครงการ มี 9 ด้าน 24 ตัวชี้วัด และเมื่อสิ้นสุดโครงการตัวชี้วัดที่มีความเหมาะสมกับชุมชน มีเพียง 4 ตัวชี้วัด คือ 1. ความพอเพียงต่อการบริโภคตลอดปี 2. การพึ่งตนเองได้ 3. ความปลอดภัยไร้สารเคมี และ 4.การมีสุขภาพดี

2.พัฒนาระบบฐานข้อมูล ใช้ข้อมูลบัญชีครัวเรือน เป็นเครื่องมือการเรียนรู้รายจ่ายของครัวเรือนและสะท้อนข้อมูลของชุมชนนำไปสู่การวิเคราะห์จัดทำแผนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในชุมชนตลอดจนการยกระดับรายได้ของชุมชน ข้อมูลเศรษฐกิจชุมชน ที่เน้นศึกษาพืชเศรษฐกิจหลัก สัตว์เศรษฐกิจ ภูมิทัศน์การผลิตพืชผัก นำใช้ประกอบการทำแผนยกระดับสร้างความมั่นคงทางอาหารของชุมชน โดยมีการจัดทำฐานข้อมูลระดับตำบล 23 แห่ง

3.การเสริมสร้างกลไกและกระบวนการความร่วมมือการสร้างความมั่นคงทางอาหารและอาหารปลอดภัยในระดับชุมชน ตำบล และจังหวัด กลไกที่สำคัญคือ 6 ประเด็นคือ 1) มีคณะทำงานระดับจังหวัด 3 คณะ 31หน่วยงาน คณะทำงานระดับอำเภอมีนายอำเภอเป็นประธาน คณะทำงานระดับตำบล รวม 2,250 คน คณะทำงานระดับชุมชน ๆ ละ 10-15 คน มีกำนัน/ ผอ.บ./ประธานชุมชนเป็นประธาน โดยมีการจัดตั้งศูนย์ประสานงาน ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล 2) การลงนามความร่วมมือเพื่อสื่อสาร สร้างพันธมิตรสัญญา ขับเคลื่อนโครงการได้ประกาศวาระจังหวัด **ลดการใช้สารเคมีในการเกษตรสู่เมืองเกษตรอินทรีย์** 3) การเชื่อมตัวชี้วัดเป็นเป้าหมายลงสู่พื้นที่ 4) การบูรณาการแผนและกิจกรรมร่วมกัน 5) การบูรณาการงบประมาณตามกิจกรรม 6) การสนับสนุนวิชาการและการจัดการ

โดยกลไกที่ค้นพบสำคัญคือการสร้างความเข้มแข็งของคณะทำงานระดับอำเภอ สนับสนุนให้ตำบล
เข้มแข็ง

4. การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้ จัดกระบวนการเรียนรู้ คณะทำงาน
แกนนำระดับจังหวัด ตำบล ถึงระดับครัวเรือนต้นแบบ ในกระบวนการจัดทำแผนความมั่นคงทางอาหาร
และอาหารปลอดภัยในระดับชุมชนและครัวเรือน องค์ความรู้การผลิตอาหารที่ปลอดภัย การลดต้นทุน
การผลิต กระบวนการข้อมูล จัดทำข้อมูลบัญชีครัวเรือน เกิดศูนย์เรียนรู้ 8 แห่ง ที่เชื่อมโยงการเรียนรู้
ให้กับ ชุมชน ท้องถิ่น ส่วนราชการ ผ่านกลไกโครงการร่วมจังหวัดคือ กาฬสินธุ์ คนดี สุขภาพดี รายได้ดี
ผลการเรียนรู้ ทำให้เกิดตำบล ต้นแบบ ครัวเรือนต้นแบบ มีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ของ
ครัวเรือนชุมชน การทำหลุมพองเพียงปลูกพืชผักสวนครัว ในตำบลต้นแบบ 6,750 ครัวเรือนการแก้ไข
ปัญหาและลดการใช้สารเคมีในเกษตรกร โดยการเจาะเลือดในเกษตรกร และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทำให้ปัญหา
ลดลง การผลิตและใช้น้ำหมักชีวภาพและน้ำสมุนไพรในการดูแลสุขภาพของครัวเรือนและที่สุขศาลา
หมู่บ้านในกลุ่มผู้ป่วย กลุ่มเสี่ยงด้วยโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง ทำให้ลดปัญหาเบาหวานความดันใน
พื้นที่ ลดการดื่มน้ำอัดลม เครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ ในงานศพงานบุญโดยใช้น้ำสมุนไพรแทน การลดต้นทุน
การผลิต และลดการใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมี โดยสูตรทำปุ๋ยชีวภาพ ต่างๆ การยกระดับและพัฒนาผลิตภัณฑ์สู่
ระบบตลาด จำหน่ายในชุมชนและร้านค้า การทำตลาดสีเขียวในตลาดท้องถิ่นระดับตำบล และ
โรงพยาบาล 2 แห่ง ตลาดเทศบาลเมือง 2 แห่ง ในระดับจังหวัด

5. ผลการประเมินการดำเนินงานตามโครงการ การบูรณาการขับเคลื่อนโครงการ อยู่ในระดับ
มาก (ค่าเฉลี่ย = 4.33) การมีส่วนร่วม ภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกขั้นตอน มีการเชื่อมโยงแผนจาก
แผนชุมชน ท้องถิ่น สู่การผลักดันเป็นยุทธศาสตร์วาระของจังหวัดกาฬสินธุ์ เรื่องลดการใช้สารเคมีใน
การเกษตร ด้านความมั่นคงทางอาหาร ครัวเรือนที่มีพืชผักบริโภคพอเพียงตลอดปี ร้อยละ 46.53 มี
การปลูกสมุนไพรบริโภคพอเพียงตลอดปี ร้อยละ 53.77 มีข้าวพองบริโภคพอเพียงตลอดปี ร้อยละ 62.56
ด้านความปลอดภัย การตรวจสอบสารเคมีตกค้างในอาหาร และในกระแสเลือดปัญหาลดลง มีการใช้
สมุนไพรดูแลสุขภาพทำให้กลุ่มผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูงมีสุขภาพที่ดีขึ้น ระดับความ
ปลอดภัยของอาหารในระดับปลอดภัยสู่อินทรีย์ มีการปลูกผักที่อยู่ในระดับปลอดภัยไร้สารพิษ ร้อยละ
41.3 แบบอินทรีย์ร้อยละ 41.68 ทำนาแบบปลอดภัยไร้สารพิษร้อยละ 41.3 และทำแบบอินทรีย์ ร้อย
ละ 30.93 การรับรองมาตรฐาน จำนวนแปลงที่ได้รับรองมาตรฐานอินทรีย์ จำนวน 9 ราย ได้รับรอง
มาตรฐาน GAP ประเภทข้าว 149 ราย และพืชผักจำนวน 229 ราย

คำสำคัญ : บูรณาการความร่วมมือ, ความมั่นคงทางอาหาร,อาหารปลอดภัย